

MACULA (VII.)

Regény

BRASNYÓ ISTVÁN

Távozásom inkább kapkodás, elhagyom a sapkámat, tehát mégis hagyok magam után nyomokat, valami mindig föllelhető lesz, táplálni sejtéseket és előérzeteket.

Másnap ünnep, gyászünnepély, gyásznap.

Könyvet lapozok föl ezen a napon, még tegnapról piszkos kézzel, de ha egyszer nincs hol megmosnom, kútra kéne mennem, de ahhoz meg hiányzik belőlem a bátorság.

A napsütés ellenére egészen hűvös az idő, ingujjban vacogok is derekasan, állkapcám ugrálása meg hónom alatt a bőr rángatózása minden mozgás, amit észlelek, de már nem restellem szennyességemet, habár a legszívesebben másra kenném: hihetetlen, mennyire kijut nekem mindenből!

Szemügyre veszek egy hosszú szablyát a képen, egy szövegközi ábrát a könyvben, ha ezt én fölkötném, nyomot húzna utánam a porban, csörömpölné a kövezeten, mint a macska farkára kötött bádogganál. Kanál, kanál...

— Canaille! — kiáltok föl hirtelen, mert eszembe jut az igazság. Az igazság az, amiről gyakorta képes megfeledezni az ember. Most, a gyásznapon én hordozom az igazságot, mert eszembe jutott. Ha lóra ülnek, magasra kellene húzni a kengyelt, és különben is úgy kellene rá fölsegíteni — a hónom alatt megragadva föltenni, akár egy gyereket —, talán még tudnék bánni azzal a hosszú szablyával, ha nem rántana le a súlya, mivel az igazság egyebek mellett súlyos is, teher. Gyászolnak most az igazság terhelt követői, elmorzsolts könnyeik fátylán át szivárványosan látják a világot.

„... egy fiatalember, akinek apját erőszakos halállal ölték meg” — bukkanok rá a szövegben a hamleti távlatra, és majd elcseppen az orrom a csodálkozástól: már megint nekem van igazam, hiszen akik ezt

írják, azok tartanak hülének; félek is ettől a nagy szablyától, amely kész erőszakos halállal gyilkolni. Jobb is a vásáron a kardnyelők közt! Szállong a lóhúg szaga, és az ember valaki ismeretlennel összevetve a hátát melegszik, szundikál a rozsdás, déli napsütésben, mintha kilyukadt fenekű vödörbe lesne be a nap, valami olyan helyen, ahol képes kihajtani a kosbor.

Szemmel megvert mezőkön, amelyek egykor harcmezők voltak, már májusban kiég szinte minden.

De most, a gyásznapi tiszteletére fölemeli s meglengeti buzogányát a halott vitézvirág, lakatlan sírhantról írja a levegőbe: „... lelkiismeretem fölzdudt, s lelkemben egy jobb kor utáni vágy ébredt”.

Gyászünnepevények azonban ez mind kevés, sikoltozni kellene talán, akár egy veszett embrió, hosszú, fekete szalaggal száguldani, amely bekötné az ég alj szemetét, fülünkre tapasztani kezünket a vezényszót megelőződen. Ám itt minden csupa fátyol, hullik alá a foncsorozott magasságból, lágyan omlik el és terül széjjel, miként a rácsos szerkezetbe kényszerített koromszemcsék.

Ez a feketeség majd elveszi kedvünket!

A fekete terítéken az ezüstmű: olyan az egész, akár valami kanibállakoma. A gyertyák lassan meggömbülnek tulajdon fényük súlya alatt, s a láng, viaszukat nyalva, szinte kitepi belőlük a kanócot. Cserélgetik csak a gyertyatartókat, akár a ravatalon, miközben a víz megfagy a poharakban, és a szintje kelyhük szája fölé emelkedik, mintha lebegne. Szesz kell ide, ami vérként piroslik a hőmérőkben, hogy kitöltse színnel az áttetsző testek érhálózatát. Mindannyian megüvegesednek, s gyászszalagos cylinderükben úgy festenek, akár a hőemberek: nem létezik ily korai tél!

Könyvemet kiábrándultan csukom össze — úgy érzem, semmi kesznivalóm e még mindig hűlő atmoszférában, magasabb rendű gyász ez, akár a mennybemenetel, számomra elérhetetlen a nemessége, de nem úgy bizony a konyha hátsó ajtaja... Leépített egyed vagy pária, azaz emberanyag, csupán azt nem tudom még magamról, hogy végtére is mire használható; ezt általában parancsba adják.

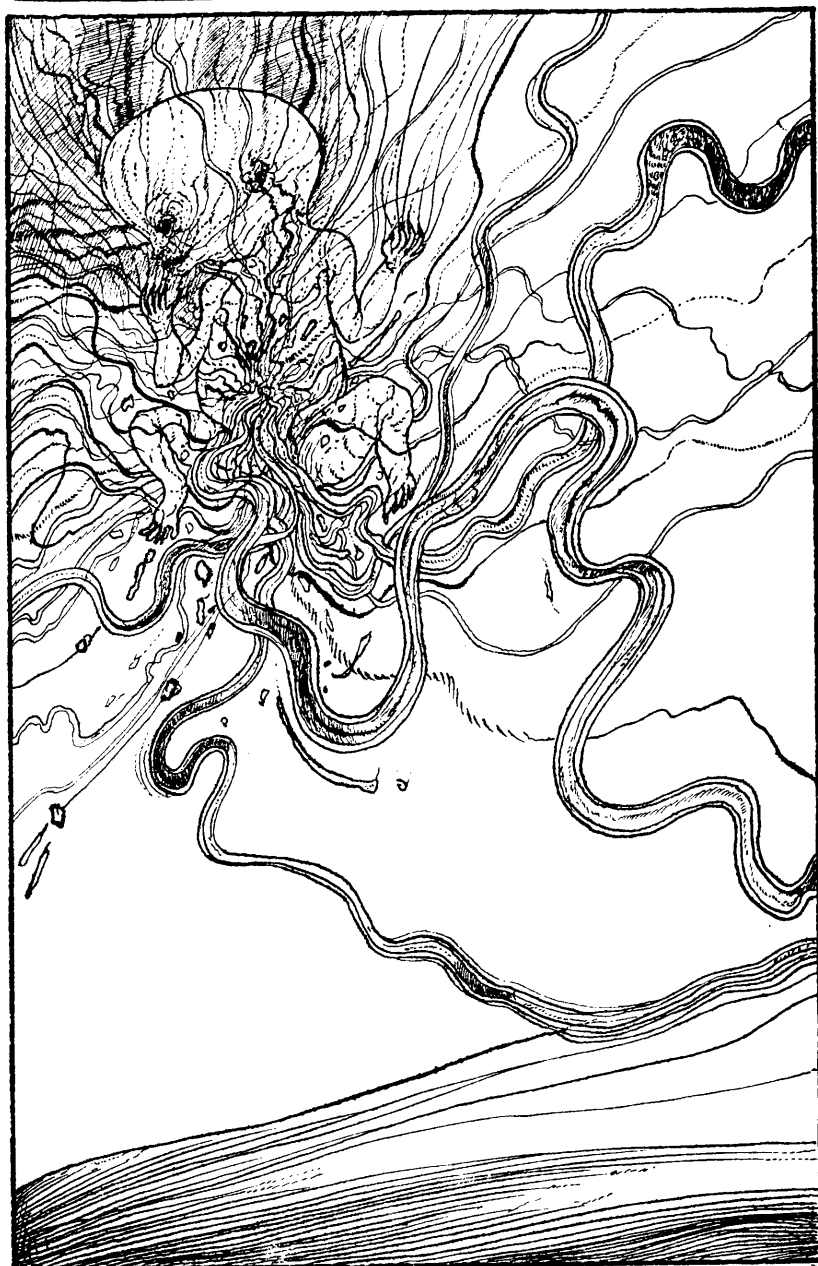
Mintha valaki, repedezett árnyék, ugyanilyen fekete gyászt pisálna a sötét puskacsőbe; csak hogy talál bele?

— Húzz már rá egyet a dobverővel!

Mondjuk, ezek az utolsó szavaim, miután a fölvonulás tovahalad, és nem akad több báméskodnivaló, széthasad a dobok bőre: vajon mi lehet bennük?

Végeredményben meg mit kutyulnak ezek, amikor borban az izgásgáság! Öntök is valamennyit nyomban a tegnapi tűzre...

— Bog i butina! — kiáltok, most aztán gyászolhatunk, amíg csak meg nem alvad a vérünk, eszmékbe temetkezve, hogy ne mondjam, politikába. Hacsak nem szakadatlanul az Apokalipszis lovasait vár-

AKAR EGY VESZETT EMBRIO, HOSZÚ FEKETE SALAGGAL SZAGULÓANI, AMELY...

nák az óvatos estéli vagy már délutáni sétálók, virágcsokrokat is magukkal hurcolva.

— Nellike — szól valahol Szabó úr, hosszas gondolkodás után. Ám mintha nem ott járna az esze.

Kényelmetlen és unalmas ember, hamar kifogy a szóból.

— Ön talán nem is minket látogat? — biztos hang az, amelyik válaszol, nem is túlságosan magas fekvésű.

— Oh, dehogy, hát ki mászt?

— Ön mintha minden utcasarkon megzavarodna.

— Az idegenség teszi, az ismeretlen hely. Nehéz lenne megszoknom itt. Remélem, megért.

— Bizonyára másként is élt már. Csak megváltoztak a körülményei, sajnálatos módon.

— Elkerültem mindig a körülményeket. Nem engedtem, hogy elhatalmasodjanak rajtam...

— Bizonyára nagyon beképzelt. És büszke is lehet... Vagy rég kivetette magából ezeket a tulajdonságokat?

— Igyekeztem megmaradni önmagamnak. Mint aki nagy gondolatokat irányít. És milyen szánalmas gondolatok azok!

— Az ön gondolatai?

— A nagy gondolatok! A túl nagyra méretezett gondolatok! Furcsán hangzanak, és nem jelentenek semmit sem.

— Juj, mily bölcsen hat, ahogy mondja. Ön oly bölcs!

„Akár a kerékagy” — lelkendezek tengelyem körül forogva és kotyogva közben, rossz, rézsútos utakat járva, hogy befolyják a gallérom mögé a sár. „A kenetlen kerékagy!”

Azután meg ki az ördög látta egyáltalán Szabó urat? Vagy ez a név csak afféle megszólítás az árkádok alatt? Ahogy én is élhetnék álnevéen?

Ám nem olyan fontos, hogy álnevéen éljek, mert még sohasem kellett magamat valakivel szemtől szemben megneveznem, hogy ne mondjam, igazolnom, mert ki a fene venne engemet komolyan, bár bizonyos szempontból jobb lenne, ha komolyan vennének — igyekszem beleélni magamat futó környezetem bőrébe, ahogy tovább forog velem a kerék, és ez alighanem a legbölcsebb, van annyira bölcs is, mint a Nellike bedugható, szőrös lyuka.

Utamat szívesen venném másfelé, ha egykönnyen elszabadulhatnék, kissé meg-megtámolyodva, nyolcasokat írva le testem merőleges síkjához viszonyítva, amíg végleg lejtőt nem érnék a kövezeten: ennyi tehát az összefüggés közöttem meg a színhely között, ez az igazi kerekelt oldás, ahogy szikrázik a talpam a csempe köveken, a kerékagy puszkájában pedig ott lapul mindvégig a sötétség, akár valami gyémánt-tengely, nos, ez nem kopik és szikrája sincs, ennek révén állandósult-

nak is nevezhetném helyzetemet, ahogy keresztülfúj rajtam és huzatol bennem a téliesre forduló oldalszél.

Nem is éreztem mást utóbb, kirontva a posta épületéből — Oleg Szergejevics Vaszjukov a gyerekkocsival bizonyára fönnakadt a kijárat lengőajtáján, esetleg farral fordulva próbált kijutni, ami megint csak időbe tellett, ám nem az én időmet vette igénybe —, csupán azt a dermesztő fuvallat: ez írta át az ablaktáblák fényét, suhintotta meg kibontott kontyával a kirakatok bábit az üvegen keresztül.

Egy könyökutcában nagyon jó kis étkezde volt itt, olyan harmincasztalos, ahol mindig babot szoktak adni nekem, habár a soros pincér valahányszor megkérdezte tőlem:

— Šta voleš?

— Što i ti — válaszoltam ilyenkor szerényen és illemtudóan, mert mondhattam volna én neki akármit.

— Je l' volés pasulj? — ide lyukadtak ki akárhányszor, és én már markoltam is a kanalamat — canaille, gondoltam —, és az asztal alatt sebesen lóbálni kezdtem a lábamat: megtehettem, mivel nem vagy alig ért le a padlóra.

A farkarót itt sohasem láttam a tálcával egyensúlyozni, még kisegítőként sem, pedig itt sok mindenféle embert lehetett látni, általában olyanokat is, akik nem röstellték produkálni magukat: volt olyan, aki a székével vágódott hanyatt, és az asztalt is magára borította, és ezt még meg is tapsolták.

Ősz felé azonban már nemigen volt itt jó, mert a mellékhelyiség lengőajtáját a nyitott klozetablakokon át beáramló levegő állandóan rángatta, amittől előbb-utóbb fázni kezdett az ember lába, mivel a kőpadló is mindig nyirkos volt, egy nyeles fölmosóval szakadatlanul törölték, mintha itt gyakran vér folyna, és az asztalokról az abroszokat is eltávolították, mert a ravaszabbak bizonyára ebbe csavarkóztak volna a hideg ellen: ezen a helyen szokás volt ennyire otthonosan viselkedni és a jellem szempontjából így kitarulkozni, a fölszolgálók sohasem kiabáltak, egyszer sem hallottam, hogy ráförmedtek volna valakire:

— Šta si se tu raspojasao!

Ehelyett inkább úgy jártak-keltek, mintha szakadatlanul attól tartanának, hogy macska keveredik a lábuk alá, s akkor, ha véletlenül megbotlanak benne, el kell hajítaniuk a tudásukat fitogtatva magasan tartott tálcájukat.

Utóbb világosodott meg előttem, hogy a farkaró után ugyan itt hiába is kérdezősködtem, hiába kapaszkodtam föl a székre, hogy megmutassam testmagasságát — más terep volt az övé, és az én fejem lett olyan, mint a káposzta, hogy már magam sem tudtam eligazodni a levelein.

Most, hogy a gyerekkocsi már nem volt velem, úgy éreztem, ideje volna otthonommal is törődnöm, megnéznem, mi újság a sima tetőn

a rég kitergetett ruhaneműim között, bizonyára ujjuk meg szárúk megtelt ekkorra őszi levéllel, s ez olyan, mintha magam is avarból lennék. Meg aztán Mácsás! Az éles tollú madaram! Vajon hogyan vészelte át hiányomat és távolléteimet?

A lámpa nem úgy volt a házban, ahogyan emlékeztem rá, illetve mégiscsak leoltottam, de a műanyag mosogatódézsá úgy volt, leborítva, miként hagytam, s a madár nyomban neszt vehette jövetelemnek, mert nem átallott az ekkorra már szinte kiszáradt hangja összevissza rikácsolni:

— Fabatka! — sértegetett a dézsá alól, pedig már sötétben kuporgott, és aludni kellett volna. — Biztosan kiporolták rajtad most is a nadrágot!

Hát ily kevésbé ismert! Sejtelve sem volt arról, mennyire gyáva és szaladó fickó vagyok, és énvelem sem történnek sokkalta külön dolgok, mint vele.

— Hol toltad el már megint a drága idődet? — ezt kérdezte, hogy gúnyolódhasson velem, de szerencsére kezdett elfúlni a hangja, bizonyára döglődött már, ugyan mi mást várhattam volna tőle? Óvatosan benyúltam a dézsá alá, hogy meg ne csíphessen, majd a szárnyánál fogva kiráncigáltam, és meg voltam győződve arról, hogy jó kis leckét kapott, önmagához méltót.

Amint a poharamból megittam, megint erőre kapott, de egyáltalán nem a panaszkodáson járt az esze, hanem nyomban rákezdett régi ügyeinek fölemlgetésére:

— Fabatka, teveled lehetetlen kijönni! Szemét egy alak vagy!

— Hogy képezed ezt, Dákoska? — kérdeztem tőle, de ahhoz épp elég ostoba volt, hogy csupán beszélni tudjon, válaszolni ne, és ezért volt szükséges, hogy az ember kemény kézzel bánjon vele. Szakadatlanul locsogott, vége-hossza nincs előadásokat tartott, széttárt, verdeső szárnyakkal magyarázott, nem lehetett tőle szabadulni, olyan volt, akár egy száguldó, tatár lovas, lobogott rajta minden kellék, s hogy lova nem volt, önmagát hajszolta.

Gondoltam, kitérhetnék előle, ha egyszerre harmadik személyben kezdeném magamat emlegetni, ekként nevezném meg magamat, tulajdonképpen magam is szükségét éreztem annak, hogy elfogadható nevem legyen, esetleg egyszerűen úgy szólítottam vele magamat: Ó, s ez biztosan nulla lenne mindenféle hordóabroncsnál, mert miután egyszer átéltem, már nem lehetséges kiagyalni, nyilvánvalóan adott dolognak tekinthetem, habár nem valami nagy bizodalمام volt ebben: a számárfüles betűben, Balassi Bálint holmija közt ugyanis láttam, hogy ő maga rajzolta a számárfüleket a nyomtatott O-knak, és bizonyára ebből is fejlődött ki a modern ortográfia Ó betűje, csakhogy itt nem betűről volt szó, hanem sikeres eszméről, ami az én nem lévő nevemben valósulna meg.

Ez az Ó hogy ekhózik és pulzál! És egy báró a keresztapám, akár a Csáth Géza által költött novellában! Egy költő költötte a nevemet: Ó. És vajon mi lehetne rá a rím, mely szó vagy hang rímelhetne ezzel? Melyik betűt illetne meg még ekkora számárfül, mint a nevemet?

Báró Balassi Bálintot olyannyira studérozták, hogy végül pusztán Balassi Bálink lett belőle, de senki sem figyelt föl arra, miként adott nekem nevet, onnan, Zólyombul; drága idők! Ó, ha én (Ó) is leírhatnám: „Bmsu if yqzqx, ha egyébképpen nem is, rmfzma ihmb”, még hozzá a Mácsás főherceg fenekébül kitépott toll hegyével; nem tudom, erre miket sikoltana felém.

Ennyi nevem Ó-s (ős-) változata, ám szerénységből sokkalta illendőbb hozzám a pucér rövidítése: Ó., különben talán elbizonytalanodnék személyiségeim között.

Ó., amint Esztergombul kihúzta a lábát — penig kejlátoztak utána: Haj, ne hátra! —, majd befűlt valami nagy vízbe, ám addig hátra se saldított, amíg azok ott dagályoskodtak, csupán a két nagy füle lobogott futtában; elég hasznavehetetlennek látszott, nem is lett volna nagy kár, ha a vízbe veszik.

De nem vezett a vízbe, hanem nagy kerülővel elszaladt a haszontalan, számár embere, félországnyit került, annyira félt, és az ilyeneket a Jó Úr Isten (a továbbiakban JÜR) a Földön marasztalja; egy szóval, senki sem lehet elég okos a más dolgában.

Az óra körülbelül félhatot mutatott. Ó. hatvanikét esztendő volt, és atyja térdén lovagolt ahelyett, hogy Esztergomban megtért volna Ábrahám kebelére. Édesatyja szinte fiatalabbnak látszott nála, a szopós gyereknel, és fölöslegesnek tartotta, hogy még ebben a korban is okítsa: ugyan miben okosíthatna föl egy koravén embert?

Ó. alig győzött álmélni atyja sűrű szakállán, ha nem tartott volna tőle, bizonyára beletúr, hogy megcsodálja dússágát és selymességét — neki ugyanis csak disznósörte nőtt az arcán, aminek néha egy-egy szála a talpán és a tenyerén is kiütközött, és a fekete disznósörte nemigen nő két-három ujjnyinál hosszabbra, és a legokosabb, ha az ember nem is borotválja, hanem leperzseli a kékéről, lehetőleg égő olajjal, ami nem vet túlságosan nagy lángot, vagy a kályhából kiragadott üszkös fahasábbal, de semmiképpen sem lobogó szövétnekekkel vagy fáklával.

Ó. apja talpig vasban üldögélt a székén, ilyen régi vágású öregúr volt, csupán a sisakját vette le rövid időre, levegőztetni az áporodott szakállát, meg hogy a szolgálk hajából kifésüljék a tetteket és újra szoros varkocsokba fonják. Egyik térdén a sisakja nyugodott, és néha végigsimított a sisakforgó hosszú strucctollán, amelynek bolyhai a tartós használattól szinte a toll csévéjéig lekoptak, a másik kezével pedig olykor tarkón csapta a sisakkal átellenben a másik térdén békétlenkedő Ó.-t, mivel maga sem volt eléggé bizonyos abban, hogy ki legyen. Ó., és kifejezetten félt attól, hogy túl fogja élni, aggódott, hogy mihez kezd

majd egy ilyen a vad világban, ha netán maga kipusztul a páncéljából, amelyet az utód nem lesz képes magára öltetni, és úgy kell testámentomba hagyni, hogy a kovácsok a két szárából üssenek össze valami alkalmas fedezéket. Ő számára, amelybe szükség esetén behúzódnak, akár a remeterák.

E gondolatra öklével jól tarkón csapta a sörtés porontyot, aki térdéről messzire gurulva jajgatni kezdett:

— Az ég növesse a fejére kendnek azt a rozsdás fazekat, ha ahhoz sokkalta kedvesebb, mint a gyermekéhez!

— Csiba! — szólt erre az agg bajnok.

— Gazemberségben megvénült lóköttő! A hóhér forrassa a szakállára azt a vaskalapot!

— Meg terád a koporsó födelét! — igyekezett elejét venni a szóváltásnak a fiatalos agg. — Különben sem én vagyok a vénebbik... Én Krisztus sírjának csodatétele vagyok! Megvan már háromszáz esztendeje, hogy a Szentföldön jártam, és azóta nem öregszem.

— Oda is kellett volna kendet szegezni a keresztfa hátuljára! — kiáltotta fölindultan a gyermek.

— Széthasítalak! Négybe vágatlak! — illette erre feddő szavakkal gyermekét, aki a palotán tajtékozott dűhében, az évtizedek során gyakran törtek ki rajta efféle rohamok.

Illetve ki számlálta volna az évtizedeket? A szolgálak kiveszték vagy elmenekültek innen, mint kátrányból a nyú, csupán a két összeférhetlen ember volt állandó, ők alig változtak, nyűgösködésük naphosszat tartott.

— Nem átallja megcsúfolni a szent keresztet! A fájával fognak kendnek alágyújtani a pokolban! — igyekezett a világ tudtára adni Ő., akit a történelmi vért két szárába is könnyűszerrel belegyömöszölhettek volna a kovácsok.

„Anno 1594 die 19 Maii Esztergom vára vívásakor, midőn ostromnak mentek az vízvárnak, lőtték meg Balassa Bálint Uramot az ostromon. Minden két combján általment az golóbis, de csontot és ízet nem sértett. Vesztette az barbély, Mátyás hercegé, nem akarván szót fogadni az magyar barbélyoknak és holt meg hentelen die 30 eiusdem.”

— Átkozott Mácsás — gondolja Ő., névadójára emlékezvén. — Kár volt megítatnom téged, hagyhattalak volna a dézsa alatt, amíg a barbélyok ki nem szedik szálanként a tollaidat — fakad föl belőle a fohász a JÜR-hoz.

— Hol töltéd idődet? — vetette föl a páncélos agg, kényszerítve magába szállni a sörtés legényt.

— A juhok között — felelte az —, csimbókjaikat bogozgatva és pároztatva őket.

— Magad nem párosodtál?

— Juhval?

— Asszonyval!

— Szerettem volna . . .

— Szizekkel? Hajadonokkal?

— Nem volt rá alkalom — válaszolta Ő.

— Tereíteni kellett volna . . . Nem mindig a fazék mélyére lesni . . .

— Inkább boroskupáéra. Hogy visszhangzik abban a kontyolás! Akár a mennyek dörgése.

— Ej, te, sátánfajzat, rabja az itálnak! — fakadt ki mérgében az öreg. — Menten gutaütést kapok! — és rúgkapálva hanyatt vetette magát, majd ezt követően már nem mozdult.

Ő. két elálló fülével tett még néhány bizonytalan mozdulatot, utána leengedte karját, mire végleges lett a mozdulatlanság, kettejük között ezzel megszűnt minden viszony. A bábosok, akik mozgatták őket, nem tudták folytatni a rögtönzött szöveget, és ez csak annyiban szolgálhatott örömiükre, hogy nem előadás közben történt.

Ő., ekképpen kiesve a misztériumból, nyomban másként érezte magát, hogy megszabadult az irányítástól: hagyta szétvetett tagokkal heverni a páncélos aggot, akitől annyira irigyelte a szakállát, és kocsmába szeretett volna menni, akár a rongyos bábosok, de itt elég jól ismerhették már a képét, elkezdtek volna mutogatni utána, sőt a tömeg ennél többre is képes vetemedni — ezt csak az tudhatja, aki naponta szembenéz a sokasággal, még ha együgyű verset is kell dúdolnia, amivel mindenkit dalra fakaszt, szólhat az akár a létráról meg a padlásról meg a fönn száradó fehér pendelyekről, és hogy a padlásablakokban megjelenik Farkinca, töpörödöten a hidegtől.

— Melengésétek Farkincát! — általában így hangzik a tanács, és Farkincának akkor menekülnie kell, mert amit mond, komolyan vesznek, mire meg van győződve afelől, hogy lépre csalták, és íme, ez a nagy kavarodás az eredménye.

Ő. azonban nem kockáztathat ekkorát, mert más a játék és megint más a valóság; a játékból van kiút, de a valóságból bizony nincs; Ő. mégis a kiúttalanságot választaná inkább, volt ideje fél hattól eddig átgondolni, pontosabban az az óra ki tudja, mióta, egyfolytában fél hatot mutat.

— Effajta elfogultságnak esünk valamennyien áldozatává — állapítja meg Ő. —, átsétálva a magunk gyártotta időszakosságba és átmenetiségbe, elkezdünk számolgatni, a zsenge korú gyerekeket már az iskolában elkezdik erre a hamis bölcsességre oktatni, pedig ennek egészen más rendszere van, független és különálló, olyannyira, hogy a világ — beleértve az oktatókat is — matematikailag teljesen analfabéta, az órája örökre fél hatot mutat.

Ő. tehát fél hatkor jutott arra az ötletre, elhatározásra, elszánásra, döntésre, vagy valami hasonlóra, ami vágy volt előbb benne, sóvárgásként hatotta át meg át, hogy egymagában fogja játszani rögtönzött

szerepét, olyan partnerekkel, akiket az esetlegesség hozhat a nyakára, mielőtt meggondolná magát, és hagyáná, hogy ládába zárják, vagy maga vonulna vissza ládikájába:

*Ládikában ladikázni,
Fél hat tájban mindig fázni . . .*

Illetve számításba jöhetett még a legtökéletesebb szerepjátszás, amely mellett alakoskodó lény valaha is dönthetett, hogy hangként kizárólag a szavakban teszi magát nélkülözhetetlenné, vagyis hogy a legtöbb mondatban valami módon szerepelni fog, és pusztán hangzóként is megállja a helyét, *Óóóóóó*, s így aligha mutatkozik szükségesnek, hogy mások illessék, és mint a gondolat szerves részét képzelte el magát, amely nélkül eltörik a beszéd, az erőfeszítésbe beleszakad a szó menete — élni mások gégejében és morzsolódni, anélkül, hogy személyesen bármi köze is lenne hozzá: ez jelenthetné a végleges megszabadulást.

Hogyan szállhatna földre az ekképpen megtestesült ember, akinek tükörképe mint hang nyöszörög a test után?

Kibontakozva az összevont függönyök és drapériák közül, szétnézett a sötétségben — őszi idő, korán esteledik, fél hatkor már egészen sötét van, a lefolyóárkokból asztrális köd csap föl —, majd a terem padlójára huppant, ruganyozó térddel, bár a sarka még így is nagyot kop-pant a padló deszkaszálain, ám mégis kisettenkedett a huzatos kapu-boltozatig, anélkül, hogy bárki is fölfigyelt volna mozgására — akkor pedig meghallotta a sarki kút csobogását, amely minden más hangot magába fojtott, akár valami néptelen földtörténeti éra visszhangozása, melynek rétegeiből ez a víz eltörhetett: milyen régi víz lehetett ez, hogy sohasem lubickolt benne még semmi eleven, csupán a rétegek nyomására kordult eddig néhányat, és ennek az elült hangjától igyekszik most megszabadulni; Ő. elindult a vízfolyás mentén, mint aki máris társaságra vágyik, és az árok partján előbb-utóbb fölszed majd valakit. Hanem a víz egyre bűdösebb lett, ám mire annyira bűdös lett volna, hogy visszafordulásra kényszerítse, fedett csatornába ömlött bele, és itt tágas tér kezdődött, valami főtérhez hasonló, az utca mindenesetre kiszélesedett, a falak tövében emberek kallódtak, valóságos meleg emberi fészek volt.

Ezek azonban Ő. szempontjából nem nézők voltak, inkább lehettek közszemlére kiállított díszpolgárok, és most hátratett kézzel Ő. volt a néző, és úgy igazította a lépteit, hogy távolabb maradjon tőlük, nehogy megérhassák vagy más módon kárt tehessenek benne; ezt a veszélyt szakadatlanul ott érezte maga körül, akár valami fluidumot a levegőben, miként azt, hogy az óra szakadatlanul fél hatot mutat, és nem csupán a mechanikus szerkezetűek, hanem valószínűleg a napórák is, mintha árnyékuk a fényvel szembe vetülne.

Ő. képzeletében ezek a virágsokrot lóbáló emberek, akik csokrétaikkal szemmel láthatóan nem tudtak mit kezdeni, időnként a hátuk mögé rejtették vagy csak a fél kezükben lógatták őket, és a hosszas várakozástól a csokrok mind nyomorúságosabban festettek, valakire vártak, hogy útját virágszőnyeggel borítsák be, s az elgondolkodva bandukoljon végig a sorfaluk között, csupán abban nem volt biztos, hogy életük-e majd az illetőt, avagy némán ácsorognak csak, esetleg torukból fölszakad az álmélködés jellegzetes Ő hangja, s az is ott oson majd az érkező nyomában a virágszőnyegen, a tükörkép, Ő. tükörképe, a gégekben tenyésző, amelyet azonban csak gégetükrözés útján lehetne módoszeresebben szemügyre venni, vagy így sem, mert az ajkak védőn összeszárulnának előtte, szinte rátapadva a tükör szájára, mintha a hang nem is létezne.

Ennyi volt csak megállapítható Ő. számára a rossz világitásnál, és mindhiába várakozott a díszpolgárok között, senki sem érkezett, illetve utóbb hoztak valakit viszonylag öreg gépkocsin, komikus emberként, de az mozdulatlanul ült, és csak nézett előre merev arccal, mintha azon töprengene, vajon hová viszik, és inkább emlékeztetett valami nagyméretű kabalababára, akárcsak Ő., sőt ketten együtt nagyon jót mutattak volna, igaz, az utas elnyűttebb és ráncosabb képű volt Ő.-nél, és a feje is jócskán kopaszodott.

Ennyit mutatott eddig magából Ő., a monopólus.

A másik azonban, aki abban az öreg gépkocsiban ült, nem figyelte föl rá, és Ő. csak emlékezetben tudta magát összekapcsolni vele, aki nyilvánvalóan Maszkot volt, és egy pinchehelyiségben találikoztak valamikor, ennél korábban vagy később, de bizonyára fél hat tájt, habár ez a helyiség elenyészett azóta, alkalmasint színházklub lett, benne kurva kurva hátán, és Maszkot is sokat öregedett, pedig sokkalta inkább bábu volt, mint Ő.

Akkoriban Maszkotnak még éltek a szülei, és elvezette Ő.-t a lakásukra vagy más görbe úton jutott el Ő. Maszkoték lakásába, és már nem is éltek a szülei, vagy csak az anyja, Ő. pedig nagyon kackiásan mutatott a csizmájában, és az öregasszony, miután Ő. még kezét is csókolt neki, megjegyezte:

— Kis dzsentrí!

Szóval, nem mulasztotta el megjegyezni szegény öreg pára, miközben Maszkot karácsonyfádsz után kutatott a lakásban, tehát egy karácsonyt megelőzően történhetett mindez, és Maszkot a karácsonyfádszektet el akarta vinni, mire a szegény öreg pára tiltakozott egy sort:

— Az még a nagyanyámé volt! — hangoztatta, mintha a nagyanyja magára aggatva viselte volna a díszeket.

— De a papa nekem ajándékozta! — fakadt ki Maszkot, Ő. pedig nem tudta, hogy beavatkozzon-e a vitába vagy sem. Végül is nem avatkozott bele, és Maszkot tovább turkált a rózsafa öltözőasztalka fiók-

jaiban, és hogy végül meglelte-e a díszeket, ki tudja, bonyolult volt a történet, Ő. mindebből csak Maszkot kis kezére emlékezett, keskeny volt és szőrös, akár valami görényláb.

Az egész úgy jött ki, hogy a szegény öreg párát és Maszkotot Ő. vesejtette össze, a puszta ellenséges meglétével, monopólus tulajdoságával, ami vagy van, vagy nincs, és vagy az, ami, vagy nem az, és mindez egy időben, sajnálatos módon.

Karácsony volt, és azok ketten veszekedtek, Ő. pedig nem akart közbeavatkozni, és ezt biztosan sértésnek is vették, hogy Ő. csak áll ott, tanácstalanul, mintha más karácsonyt ünnepelne, és a két füle hegyét morzsolgatja.

Lehetséges, hogy Maszkot most ezért nem akarja meglátni és nem akarja fölvenni a kocsjába, pedig még várni is korai volna a karácsonyt, habár Ő. az egyedüli, aki itt ünneget, de Maszkot emiatt a korábbi vagy későbbi esemény miatt pillantásra sem méltatja, úgyhogy Ő. végtére is kénytelen belenyugodni abba, miszerint az, ami, vagyis közönséges monopólus.

És Maszkotot bizonyára befoglalták már valamely címerbe is, lehetséges, hogy már ő uralja a címer mezejét, és egyszeriben oda a gerle meg a szántóvas eszménye: azért ha fél hat is van, egy helyben kegyelve is átalakulhat — ha nem a világ, hát mindenestre a nézőpontja: egyszóval, léteznek titokzatos dolgok, ahogy unalmas könyvek is; az egyiket mindenképpen Szabó úrról lehetne írni, a másikat meg arról az emberről vagy hölgyről, aki ezt a könyvet olvasná: drótkeretes, régimódi szemüveggel, amelyen még nyomokban megcsillan az egykori aranyozás, és az egyik szára valamennyivel rövidebb, mintha viselőjének nem is aszimmetrikus, hanem aránytalanul torz feje lett volna, és egy ilyen fejből szaglászott volna kifelé egész életében, de az újságok nem merték leközoľni a fényképét.

Am itt nem Maszkotról van szó: Maszkotot úgy kell elképzelni, hogy az ágyú mögött áll, amelyet nem képes megtölteni, de elsűtni, akár gonoszságból is, igen. A másikat meg úgy, hogy célpont lehetne, bombatölcsérből les kifelé, mert ahová egyszer betalált, másodsor nem fog már becsapódni — elég nagy naivitás kell hozzá, hogy az ember el is higgye, habár különben minden fegyveres fölvonulás nyilvánvalóan téveszmékre épül, amelyeket sohasem lehetséges végleg tisztázni, mert mint ha a természet törvényeiként funkcionálnának; példa lehetne rá Ő., a monopólus, mivel a monopólusok *roppant ritkák*, és mindössze néhány ízben észlelték őket szupervezető hurokban — ezzel igyeksenek megfogni mágnességüket.

(Folytatjuk)